

QADIMGI BINOLAR SAN'ATI STILIZATSIYASINING LIBOSLARDA QO'LLANILISHI VA ARXITEKTURANING MODADA TUTGAN O'RNI

Quziboyeva Rayxon Abdumuminovna

Navoiy shahar ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Qadimgi binolarning san'ati—arxitektura, mozaikalar, naqshlar va ranglar—ayollar liboslarida zamonaviy dizaynlarini yaratishda mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Misol uchun, O'zbekistonning qadimgi shaharlaridagi masjidlar va minoralari, saroylardagi bezaklar, zamonaviy liboslar uchun mukammal ilhom manbai bo'lishi mumkin.*

Kalit so'z: *stilizatsiya, dizayner, arxitektura, haute-kutyure, tarixiy obida, parametrik dizayn.*

KIRISH

Prezident Shavkat Mirziyoyevning asarlarida va qarorlari orqali O'zbekistonning madaniy merosini saqlash, milliy an'analarni rivojlantirish va ularni zamonaviy hayotga muvofiqlashtirishga katta e'tibor qaratilgan. Prezidentimizning 2017 yildagi qaroriga muvofiq, O'zbekistondagi madaniy meros ob'ektlarini saqlash va rivojlantirishga qaratilgan dastur e'lon qilindi. Ushbu dastur qadimiy binolarni rekonstruktsiya qilish, madaniy tadbirlarni o'tkazish va madaniy an'analarni yangilashni o'z ichiga oladi.

Hozirgi kunda ko'plab mahalliy dizaynerlar qadimgi san'atni zamonaviy liboslarda yashnatishga urinishmoqda. Ular etno, avangard, mumtoz va folklor uslublari asosida liboslar yaratmoqda. Misol sifatida, an'anaviy kiyimlarni modern shaklda yaratuvchi brendlar ko'plab talablarni to'ldirmoqda. Ko'plab madaniyat festivallari va moda ko'rgazmalari qadimgi san'at va zamonaviy dizaynni birlashtiradigan loyihalarni taqdim etmoqda. Bu tadbirlar orqali dizaynerlar o'z ishlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyatiga ega.

ASOSIY QISM

Arxitektura va yuqori moda o'rtasidagi munosabatlar har doim o'zaro ta'sir va ilhomlantirish bilan aloqada bo'lib kelgan. Ular bir-birini to'ldiruvchi sohalar bo'lib, uslub va estetikada yangi yo'nalishlarni ochishga yordam beradi. Quyida bu ikki sohaning birlashishini ko'rsatadigan bir necha asosiy jihatlar keltiriladi:

Arxitektura va moda dizaynerlari asosiy barcha shakllarni ko'rish va his qilishga intilishadi. Ular geometrik strukturalar, chiziqlar va aniq shaklni yuqori darajaga ko'tarish orqali yaratgan ko'rinishlari bilan ijodiy shaxsiyatlarini ifoda etadilar.

Moda dizaynerlari va arxitektorlar yangi materiallar va texnologiyalarni qabul qilib, ularni o'z ishlarida qo'llashga intilishadi. Yangi sintetik va ekologik materiallar, shuningdek, an'anaviy bo'lmagan materiallar, dizaynda sinergiya yaratishga yordam beradi.

Art Nouveau (XIX asrning oxiri - XX asrning boshlarida)

Bu uslub organik shakllar va murakkab bezaklar bilan ajralib turadi, ko'proq tabiiy xususiyatlar, masalan, gullar va uzum mevalaridan ilhom olgan.

O'sha paytda liboslar egri chiziqlarga ega bo'lib, ko'p qirrali bo'lishi bilan e'tiborni tortar edi, bu esa Antonio Gaudi tomonidan Barnabel shahrida loyihalangan Casa Batillo arxitekturasida uchraydigan ko'rinishlarga o'xshardi, bu yerda modalar industriyasi estetikasini yaratishga qo'shildi.

Art Deco (1920-yillar - 1930-yillar)

Ushbu uslub geometrik naqshlar va hashamatli materiallardan tayyorlangan silliq qoplamalar bilan xarakterlanadi, shunda 1920-yillarning qizg'in davrida farovonlikni ko'rsatadi.

Bu ko'rinish kiyimga ham, binolarga ham ta'sir etdi, masalan, Nyu-York shahridagi Chrysler Building ushbu tur silliq simmetrik shakllar ila o'ziga xos tarzda ko'rsatadi, o'sha paytdagi Art Deco moda davrida ishlatiladigan yog'och naqshlar bilan bog'liqdir.

Raqamli era va parametrizm (XXI asr):

Texnologik yutuqlar tufayli, parametrik dizayn texnikalari arxitektorlar tomonidan organik shakllarni kompyuter algoritmlari orqali yaratish uchun qo'llanila boshlandi.

Ushbu davrda moda va arxitektura o'rtasida maydalash mavjud bo'lib, Zaha Hadid kabi ziyoli ko'plab dizaynerlar har ikki sohada shakl va tuzilmani chegaralaridan tashqariga olib chiqish yo'lida ishladi.

Hadidning arxitekturalarining egri chiziqlari, go'yoki bir ilmiy fantastika filmidan kelgandek ko'rinadi, Alexander McQueen yoki Iris van Herpenning innovatsion modalariga o'xshash joyda. modaning binolar bilan bo'lib o'tgan munosabati, bu ikkita soha qanday bir-biridan ilhomlanayotganini ko'rsatadi; g'oyalar, estetikalar va yangiliklarni erkin ravishda almashish orqali atrof-muhitni yaratish va shuningdek, birga yaratish jarayonini shakllantiradi.

Klassik va zamonaviy san'at asarlari moda to'plamlarini yaratish uchun (arxitektura, rangtasvir, grafika va boshqalar) - kutyure va tayyor kiyimlardan tortib to ommaviy bozor kiyimlarini ishlab chiqarishda kostyum dizaynerlarini ilhomlantiradi. Kostyumning ob'ektlari o'zining yuqori standart toifalarini aks ettiruvchi uslub, shakl, dekorning badiiy san'at namunalari va yuqori darajada bo'lgan modellar bo'lib, san'at asarlari sifatida muzeylar va ko'rgazmalarda namoyish etiladi.

Har bir yirik davlat san'at muzeyida milliy, dunyoviy yoki zamonaviy libos to'plami mavjud. Moda mutaxassislari, ommaviy nutq ishtirokchilari Moda va san'at uyushmasiga bag'ishlangan "San'at va moda: sevgi romantikasi", e'tibor bering kiyim to'plamining g'oyalari va falsafasini yaratish jarayonining o'xshashligi va zamonaviy san'at ob'ekti. Moda iste'molchining bir qismi ekanligini inkor etib bo'lmaydi. Bu tayyor kiyimlarga madaniyat, lahzalik va bu ikkilik qiziqarli hamkorlik va ittifoqlarni yaratadi, kutyure

kolleksiyalari esa iloji boricha yaqinroq ishlab chiqilgan san'at asarlariga ko'proq mos keladi.

Turkiya — Istanbulda o'tkaziladigan turli moda ko'rgazmalarida qatnashgan. Masalan, 2024-yil Bokuda o'tkazilgan modalar ko'rgazmasida o'zining Milliy liboslari bilan ishtirok etib yurtimiz madaniyati boy tarixiy obidalarini liboslarda namoyon qilib bera oldi. "Yalla habibi" kolleksiyasi.

Bu me'moriy ifodani bezash va vizual jihatdan ta'sirchan, madaniy jihatdan mazmunli va hissiy jihatdan uyg'otuvchi bo'shliqlarni yaratish uchun moda olamidan g'oyalar, motivlar, materiallar yoki texnikalarni o'z ichiga olishi mumkin.

Tarixda moda va qurilish dizayni o'rtasida har doim siklik bog'liqlik mavjud bo'lib, ulardan biri boshqasining ta'siridan, shuningdek ilhomdan oziqlanadi. Kiyimlar binolarga ta'sir qilganda, ba'zi muhim voqealar yoki harakatlar dizayner ishlariga ilhom baxsh etib keladi.

Maria Basharian. Haute Couture 2015

XULOSA

Loyihalash jarayonida qadimgi arxitektura, ranglar va bezaklar tizimi tahlil qilindi. Bu xususan, milliy naqshlar, geometrik shakllar va rang palitralarining tasviri orqali ko'rsatildi. Natijada, hosil qilingan liboslar nafaqat estetik jihatdan, balki badiiy va funktsional qiyofaga ega bo'lib, ayollarning go'zalligini va betakrorligini ta'kidlaydi.

Umuman olganda, bu ish qadimgi binolar san'atini zamonaviy liboslarda aks ettirish orqali, O'zbekistonning madaniy merosini kelajak avlodlarga yetkazish va milliy qadriyatlarni ommalashtirishga katta hissa qo'shadi. Shunday qilib, dizaynerlarimiz tomonidan yaratilayotgan liboslar san'at va madaniyatni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kamilova X.X, Vohidova U.A. Loyihalash-Toshkent: TTESI, 2017
2. Hywel Davies. Fashion Designers' Sketchbooks. - United Kingdom, London
3. Barthes, R. (2006). The Language of Fashion. Bloomsbury Publishing.
4. Hollander, A. (1993). Seeing Through Clothes. University of California Press.
5. V.M. Sonyak, About the formation of professional artistic-figurative spatial mentality of architects in the course of drawing. - Architectural drawing: modern teaching technologies: monograph (Novosibirsk state architectural academy, Novosibirsk, 2014).
6. КГ. Зайцев, Графика и архитектурное творчество (Стройиздат, Москва, 1979).
7. Mamaxanova Zebuniso Obidovna. Namangan to'qimachilik sanoati instituti asissenti. Kostyumni shakllantirishning zamonaviy tendentsiyalari va arxitektura shakllarining zamonaviy liboslar dizayniga ta'siri. So'ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi respublika ilmiy-uslubiy jurnal. 7 jild 2-son 13.02.2024.
8. Khamidovna K. G., Usmonovna A. Z. The Role of Embroidery and Ethno Interaction in Traditional Art Crafts. – 2022.
9. <https://www.pinterest.com>
10. www.truetzschler.com
11. www.uzts.uz